

MODERN TOPLUMDA BİREYLERİN DEĞİŞEN BOŞ ZAMAN AKTİVİTELERİ: ANKARA İLİ “HOBİ BAHÇELERİ” ÖRNEĞİ

CHANGING LEISURE ACTIVITIES OF INDIVIDUALS IN MODERN SOCIETY: THE CASE OF "HOBBY GARDENS" IN ANKARA PROVINCE

Aysun Ezgi YILMAZ*

ÖZ: 19. ve 20. yüzyıllar arasında yükselen sanayileşme dalgası, toplumların yalnızca üretim ve tüketim alışkanlıklarını değiştirmemiş aynı zamanda insan hayatına birçok yeni kavram katmıştır. Bu kavramlardan biri de “boş zaman”dır. Genel olarak; çalışma saatleri dışında kalan, keyfi ve özgür zaman dilimleri şeklinde tanımlansa da, “boş zaman” çevresinde geliştirilen aktiviteler incelendiğinde tanım ile uygulama arasındaki tezat ortaya çıkmaktadır. “Boş zaman” kavramı, Türkiye özelinde ele alındığında bireylerin büyük bir çoğunluğunun boş zamanlarını kentin tüketim çarklarında harcadığı; “boş zaman”ın keyfi ya da bireysel bir tercihten ziyade kentin tekelinde bir pazar sahası olduğu görülmektedir. Modern toplumda “boş zaman”ın etkili olarak pazarlandığı alanlardan biri de “hobi”lerdir. Son dönemde hobi olarak kabul edilen ve boş zaman aktivitesi olarak ortaya çıkan “hobi bahçeleri” de bu alana girmektedir. Bireylerin şehir merkezi dışında; ekime müsait belli bir dönüm araziyi kiralayarak ya da satın alarak bu arazi üzerinde ürün yetiştirilmesi olarak tanımlanabilecek hobi bahçeleri, çalışma kapsamında Ankara özelinde ele alınmıştır. Thorstein Veblen, J.L. Hemingway, George Ritzer, Theodor W. Adorno ve Max Horkheimer gibi kuramcıların boş zaman yaklaşımlarından yola çıkarak ele alınan ve anket çalışmasıyla desteklenen bu çalışmada amaç; hobi bahçelerine son dönemde artan ilginin nedenlerini ve bu yönelimin bireylerin demografik özellikleriyle bir ilişkisi olup olmadığını saptamak ve bu uğraşın kültür içindeki geleceği hakkında bilgi elde etmektir.

Anahtar Kelimeler: Modernite, tüketim toplumu, boş zaman, hobi, hobi bahçeleri.

ABSTRACT: *The rising industrialization wave between the 19th and 20th centuries not only changed the production and consumption habits of societies, but also added many new concepts to human life. One of these concepts is "leisure time". Although it is generally defined as free and arbitrary time periods outside of working hours, when the activities developed around "leisure time" are examined, the contrast between the definition and the application reveals itself. When the concept of "leisure time" is considered in the context of Turkish society, it is seen that the "leisure time" in which the vast majority of individuals spend their free time in the consumption wheels of the city, is a market area under the monopoly of the city rather than an enjoyment or an individual preference. One of the areas where "leisure time" is effectively marketed in modern society is "hobbies". Recently, "hobby gardens", which are accepted as hobbies and emerged as leisure activities, are also included in this area. Hobby gardens, which can be defined as individuals' cultivation of crops on this land by renting or purchasing a certain acre of land suitable for planting outside the city center, are discussed in the context of Ankara. The aim of this study, which is based on the leisure-time approaches of theorists such as Thorstein Veblen, J.L.Hemigway, George Ritzer, Theodor W. Adorno and Max Horkheimer and supported by a*

* Arş. Gör. – Başkent Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Programı / Ankara - aezgi1989@gmail.com (Orcid ID: 0000-0002-6619-0834)

questionnaire, is to determine the reasons for the increasing interest in hobby gardens and whether this trend is related to the demographic characteristics of individuals and to obtain information about the future of this occupation in culture.

Keywords: Modernity, consumer society, leisure, hobby, hobby gardens.

Giriş

Sanayileşme ile birlikte kentleşme ve modernleşme “tüketim toplumu”nun ortaya çıkmasındaki temel etmenler arasında yer almaktadır. Bu süreçlerden önce “ihtiyaç” temelinde gerçekleşen “üretim-tüketim” döngüsünün günümüzde ihtiyaçtan ziyade “icat edilmiş ihtiyaçlar”la şekillendiği ve bireylerin bilinçsiz tüketiciler haline geldiği görülmektedir. Jean Baudrillard’ın (2017: 90), tüketim toplumunda nesne ve ihtiyaçları yaygınlaşmış isteri dünyası olarak ifade etmesi de söz konusu ihtiyaçların temel ihtiyaçlar olmadığını göstermektedir. Sanayi öncesi toplumla tüketim toplumu arasında görülen farklılaşmanın bir diğer boyutu da “boş zaman” kavramı üzerinden ortaya çıkmaktadır. “Boş zaman” ın birçok ihtiyaç gibi icat edildiği, sanayi öncesi toplumlarda “zamansal” açıdan böyle bir ayırım olmadığı yapılan çalışmalarda vurgulanmaktadır. Alveriş merkezlerini boş zamanın kurumsallaştığı mekânlar olarak nitelendiren Ünal Şentürk (2012: 64) de modernleşme ve sanayileşmenin, yaşamı; çalışma yaşamı ve serbest yaşam olmak üzere ikiye ayırdığını, iş dışında kalan bir zaman dilimi olarak boş zamanın değerlendirilme zorunluluğunun ortaya çıktığını belirtmektedir.

“Boş zaman”ın kavram olarak ortaya çıktığı 19. yüzyıldan itibaren donup kalmadığı süreç içerisinde farklı yaklaşımlarla ele alındığı görülmektedir. Adorno (2009: 53-64) modern toplumda bireylerin üretime ara verdikleri iş günü sonunda boş zamanlarını kullanırken bir rasyonalizasyon aracı olan kültür endüstrisiyle karşıya kaldığını belirtmekte; bu süreçte direnmenin toplumsal dışlanmaya, kabullenmenin ise bireyler için boş zamanlarda bile üretimin birliğine uyma anlamına geldiğini söylemektedir. Adorno ve Horkheimer birlikte kaleme aldıkları *Aydınlanmanın Diyalektiği* adlı eserde (1996: 15); çalışma zamanı ve boş zaman fark etmeksizin bireylere sunulan kültür endüstrisi ürünlerinin tamamının ekonomik sistemin parçası olduğunu, bu süreçte uyumlu birey/toplum yaratmanın amaçlandığını vurgulamaktadır. Linder boş zamanı çoğunlukla stresten uzaklaşma ve rahatlama zamanı (akt. Omay, 2008: 125) olarak değerlendirirken, Veblen (2014: 35-56) aylak sınıf olarak nitelediği varlıklı kesimin sunum alanı olarak nitelediği boş zamanı ve bu kesimin bu zaman diliminde yaptığı eylemleri gösterişçi tüketim ve statü gösterme çabası olarak tanımlamaktadır. Hemingway ve Ritzer’in görüşleri ise değişen boş zaman algısını ortaya koymaktadır:

Artık, eski boş zamanın bize vaat ettiklerini ne yaşıyoruz ne de buna karşılık gelen görüntülerle karşılaşıyoruz. Boş zaman, görece, birey kontrolünden çıkmış, adeta “ihtiyaçmış” ve “zorunluymuş” gibi katıldığımız bir etkinlikler

alanı haline gelmiştir. Büyük ölçüde “tüketimci” bir karakter kazanmış ve örgütlü/rasyonel stratejilerin bir aracı haline gelmiştir (akt. Aytaç, 2004: 117).

Türkiye’de boş zaman algısı ve bu zaman dilimindeki aktivitelerde süreç içerisinde değişmiş mevcut dönemin dinamiklerinden etkilenmiştir. Selçuklular döneminde Ahilik, Osmanlı döneminde Lonca Teşkilatının boş zaman etkinlikleri üzerinde etkin rol aldığı bilinmektedir. Kronolojik olarak izlendiğinde, Osmanlı’da halkın 16. yüzyılın sonlarına kadar zamanını ev-çarşı-cami üçgeninde geçirdiği görülmektedir. İlerleyen dönemde bu üçgen kamusal alanlara eklenen yeni mekânlarla genişlemiştir. Osmanlı İmparatorluğunda kahvehaneler, mesire alanları, hamamlar, şenlikler halkın boş zamanlarını geçirdiği mekânlar olarak dikkat çekmektedir. Tanzimat ile ivme kazanan modernleşme süreci boş zamanın değerlendirildiği mekânları da etkilemiş, bu süreçte tiyatro, sinema ve balo salonları, pastane ve lokanta gibi yeni mekânlar toplum hayatına dâhil olmuştur (Işın, 1995). Türk toplumu açısından söz konusu modernleşme ve Batılılaşma süreci Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. 1950’li sonrasında Türk toplumunda artan kentleşme ile birlikte küreselleşmenin etkileri toplumun boş zaman algısında da çeşitli değişimleri beraberinde getirmiştir. Günümüzde Türk toplumunun boş zaman panoramasına bakıldığında ise; alışveriş merkezleri, tatil ve eğlence mekânları, internet ve sosyal medya uygulamaları gibi unsurların modern bireylerin hayatını adeta işgal ettiği görülmektedir.

Boş zaman etkinlerine son dönemde Türkiye’de oldukça rağbet gören ve kentin boş zaman çarklarına meydan okuyan bir etkinlik olarak tasarlanan “hobi bahçeleri” de eklenmiştir. Genel çerçevede şehir dışında belli bir dönüm araziyi kiralama ya da satın alma suretiyle ekip-biçme ve çeşitli ürünler yetiştirme olarak tanımlanan hobi bahçeleri; şehir insanın “boş zaman” olarak tanımladığı zaman dilimini değerlendirdiği bir aktivite alanı olarak sunulmaktadır. Almanya’da fakir kesime yardım amacıyla ‘Kleingarten’ adıyla ortaya çıkan hobi bahçeleri İkinci Dünya Savaşı sonrasında hızla Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Erzurum Kent bahçeleri üzerine yaptıkları çalışmalarında Türkiye’deki hobi bahçelerinin tarihsel gelişimine değinen Hasan Yılmaz ve arkadaşları (2006: 98) süreci şu şekilde özetlemektedir:

Dünyada pek çok yerde örnekleri mevcut olan hobi bahçeleri, ülkemizde farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır. İlk kez Bursa Büyük Şehir Belediyesi tarafından 1986 yılında kent küçük bahçesi adı altında kurulmuştur. Bunu takiben 1987 yılında Ankara Yeni Mahalle’de halk bahçesi, 1989 yılında İzmir’de kent bahçesi, daha sonraki yıllarda 1994 yılında Konya, 1998 yılında İstanbul Darülaceze, 2002 Konya Karatay Belediyesi, 2002 Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2003 yılında Bakırköy Belediyesi ve Ankara Polatlı Belediyesi tarafından hobi bahçesi adı altında kullanıma açılmışlardır.

Ortaya çıkış tarih daha eski olmasına rağmen hobi bahçelerinin özellikle 2000’li yıllarla birlikte rağbet görmesi Türkiye’de söz konusu

dönemde hızla artan kentleşme ile doğrudan ilgilidir. Yaptığı çalışmada 1965-2014 yılları arasında Türkiye’de nüfus değişimine göre il bazında kentleşmeyi değerlendiren Ahmet Mithat Kızıroğlu (2017: 11), TÜİK verilerinden hareketle illere göre toplam ve kentli nüfusu tablo şeklinde aktarmıştır. Bu tabloda Ankara ili incelendiğinde 2000 yılında Ankara’nın toplam nüfusunun 4.007.860 olduğu bu nüfus içinde kentli nüfusun 3.540.522 olduğu görülmektedir. 2014 yılına gelindiğinde ise Ankara’da kentli ve kırsal nüfus ayrımı ortadan kalkmış tüm nüfus 5.150.172 olarak açıklanmıştır. TÜİK’in 2020 yılı verileri incelendiğinde ise Ankara’da toplam ve kentli nüfus 5.663.322 olarak görülmektedir. 2020 verilerinde ayrıca Türkiye genelinde il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı %93, belde ve köylerde yaşayanlar ise %7 olarak açıklanmıştır (URL-1). Söz konusu veriler hem Türkiye hem de bir büyükşehir olarak Ankara’da son yirmi yılda hızla artan kentleşmeyi göstermektedir. Süreç içerisinde özellikle büyükşehirlerde hızla yaygınlaşan hobi bahçeleri üzerine yapılan tanımlamalar da hobi bahçeleri ile kentleşme arasındaki organik bağı doğrulamaktadır:

Kent insanların doğa ve yeşil ile ilişki kurabilecekleri, dinlenebilecekleri, kentleşmenin olumsuzluklarına karşın kendi ruh güzelliklerini sergileyebilecekleri, birlikte zaman geçirebilecekleri bir alan yaratma çabasıyla oluşturulan kentsel rekreasyon alanları olup; küçük bahçe tesisleri, halk bahçeleri, kent bahçeleri gibi farklı isimlerle anılmaktadır (Akt. Kef, 2015: 3).

Türkiye’de 2000’li yıllarda artış gösteren hobi bahçelerinin toplam sayısı ise günümüzde kesin olarak tespit edilememiştir. Kayıtlı/resmi hobi bahçeleriyle birlikte gayri resmi olarak yapılan hobi bahçelerinin varlığı, sayının net olarak belirlemeyişinde temel faktör olarak ifade edilebilir. 2005 yılında çıkarılan ve süreç içerisinde düzenleme yapılan *5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Yasası*, tarım arazilerinin amaç dışı kullanımına ilişkin yaptırımları beraberinde getirirse de bazı hobi bahçelerinin kanun dışına çıkılarak verimli tarım arazisi üzerine yapıldığı bilinmektedir. Son olarak 4 Kasım 2020’de çıkarılan ve torba yasa olarak nitelendirilen *7255 Sayılı Gıda, Tarım ve Orman Alanında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun* incelendiğinde, bu kanun ile birlikte özellikle tarım arazilerine kurulan hobi bahçeleri vb. yapılarla ilgili cezai işlem, yıkım gibi yaptırımların (Madde 25) söz konusu olduğu görülmektedir (URL-2). İlgili kanun doğrultusunda tarım arazilerine kurulan hobi bahçeleriyle ilgili süreç başlamış ve söz konusu süreç günümüzde de devam etmektedir. Türkiye’de tarım yazarları arasında yer alan Ali Ekber Yıldırım da hobi bahçelerinin tarım arazilerinde hızla çoğaldığını özellikle pandemi sürecinde %500 ile %1000’lik bir artışın söz konusu olduğunu ifade etmektedir (URL-3). Ankara’da da hobi bahçelerinin sayısı kesin olarak bilinmemekle birlikte çalışma kapsamında iletişim kurulan Toplum Bahçeleri ve Hobi Bahçeleri Yaşatma Dayanışma Derneği’nin başkanı Neşe Öztürk (KK-1) Ankara’da tespit ettikleri toplam bahçe sayısının 57.300 olduğunu bu bahçelerinin

yarısının kayıtlı yarısının ise kayıtsız olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu rakam, Ankara’da hobi bahçelerinin ciddi bir uğraş haline geldiğini doğrulamaktadır.

“Hobi bahçeleri”nin modern toplumun bir sonucu olduğu temelde kentleşmeye bağlı olarak ortaya çıktığı açıktır; fakat bu noktada hobi bahçelerini modern toplumdaki diğer boş zaman aktivitelerinden ayırmak gerekmektedir. Hobi bahçeleri, kent insanına kentin ve modernizmin ördüğü tel örgülerden kurtararak psikolojik bir rahatlama, ürün yetiştirme ile sağlıklı beslenme, elde edilen ürünlerin pazarlanması ile ekonomik kazanç gibi birçok olumlu getiriyle birlikte temelde toprakla bütünleşerek özüne dönme vaadi sunmaktadır. Hobi bahçelerinin kent insanına sunduğu söz konusu imkânların kent yaşamına sıkışıp kalan bireyleri cezbetmesi ve bu uğraşa yönlendirmesi ise doğal bir sonuçtur. Dünyanın McDonağlaşığı tezini ortaya atan George Ritzer; bir grup insanın McDonağlaşmayı “kauçuktan yapılmış bir kafes” ve “parmaklıkları kaçış yolları açılabilir kadar esnetilen bir zindan” şeklinde nitelediğini, ondan belli bir ölçüde yararlanırken diğer yandan getirdiğı bedelleri görerek ondan kaçmaya çalıştıklarını söylemektedir. Ritzer (2016: 281) bu insanların hafta sonları ve tatillerde eski usül kamplar yapıp yaban hayatına yönelme, dağlara tırmanma, mağaraları ve müzeleri gezme, geleneksel restoran ve pansiyon arama gibi aktiviteleri olduğundan bahsetmektedir. Ritzer’in bahsettiğı kesimin tutumları ile “hobi bahçeleri”ne yönelen bireylerin tutumları arasındaki benzerlik dikkat çekicidir.

Yöntem

Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup veri toplama tekniğı ankettir. Anket çalışması online anket programlarından biri olan “Qualtrics” üzerinden hazırlanmış ve katılımcılara “online” olarak ulaştırılmıştır. Çalışma kapsamında hazırlanan anket, semt ayrımı yapılmaksızın Ankara ili sınırında hobi bahçeleriyle ilgilendiğini belirten 30-75 yaş aralığındaki bireylere uygulanmıştır. 281 katılımcının yanıtlarıyla şekillenen anket verileri aynı programın istatistik analizlerine dayanmaktadır. Anket sonucunda elde edilen istatistik veriler daha sonra detaylı olarak yorumlanmıştır.

İki aşamalı olarak tasarlanan anketin ilk kısımda beş maddeden (yaş, cinsiyet, bireylerin büyüdükleri yer, eğitim durumu, meslek) oluşan demografik bilgi formu, ikinci kısımda ise bireylerin hobi bahçelerine yönelik tutumlarını ölçen yirmi soruluk çoktan seçmeli sorular yer almaktadır. Tutum anketinde hobi bahçesiyle ilgilenen bireylere kaç yıldır bu uğraşı yaptıklarından bu uğraşı yapma nedenlerine; hobi bahçelerini kullanım sıklığından diğer boş zaman aktivitelerine; hobi bahçelerini boş zaman aktivitesi olarak görüp görmediklerinden bu aktiviteyi yaşam biçimine dönüştürmek isteyip istemediklerine kadar birçok soru sorulmuştur.

Katılımcıların Demografik Verileri

Anketin ilk kısmında katılımcılarının yaş, cinsiyet, büyüdükleri yer, eğitim durumu ve mesleklerini tespit etmek üzere beş soruluk demografik bilgi formu uygulanmıştır. 281 katılımcının verdiği yanıtlar sonucunda 30-39 yaş aralığının (115 kişi) örneklem içerisinde %40.93'lük oranla ilk sırada yer aldığı yaş arttıkça katılımcıların hobi bahçesine ilginin düştüğü tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 1) Bu veriler sonucunda Ankara'da hobi bahçeleriyle ilgilenenlerin özellikle genç ve orta yaşlı bireylerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Hobi bahçeleri uğraşının fiziki güç gerektirmesi, yaşlı nüfusun emeklilik sonrası memleketine dönmesi gibi etmenler yaşla birlikte bu uğraşa yönelen ilginin azalmasını açıklar niteliktedir.

Hobi bahçeleriyle ilgilenen bireylerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde 194 erkek (%69.04) ve 87 kadın (%30.96) şeklinde bir dağılım olduğu görülmüştür. Bu oranlardan hareketle erkeklerin kadınlara göre neredeyse iki kat daha aktif olduğu düşünülse de muhtemelen erkek katılımcıların eşleri de kendilerine yardımcı olmakta belki en az eşleri kadar hobi bahçeleriyle ilgilenmektedir. Oranlar arasında makas açık görülse de farkın bu kadar fazla olduğu düşünülmemektedir.

Katılımcıların büyüdükleri yerlere göre dağılımları incelendiğinde ise %46.92'lik oranla (132 kişi) büyükşehir birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Elde edilen verilerden hareketle katılımcıların neredeyse yarısının büyükşehirde yetişen bireylerden oluşması dikkat edilmesi gereken bir konudur. Bu sonuç kentleşmenin getirdiği betonlaşma, stres, yoğunluk, sağlıksız beslenme vb. olumsuzluklara sürekli olarak maruz kalan bireylerin tamamen kent dışı bir uğraş olarak hobi bahçelerine yöneldiği böylece kentin olumsuzluklardan uzaklaşmaya çalıştığı anlaşılmaktadır.

Ankete katılan bireylerin eğitim durumlarına bakıldığında üniversite mezunlarının 158 kişiyle örneklemin %56.43'nü oluşturduğu görülmektedir. Lise mezunları %20.00 oranı ile ikinci sırada gelirken ilgili veriler değerlendirildiğinde hobi bahçeleriyle ilgilenenlerin özellikle eğitim süreçleri nedeniyle yoğun olarak şehir ve büyükşehirlerde uzun bir dönem geçirdiği anlaşılmaktadır. Eğitim nedeniyle kırsaldan uzak kalan kentin çarklarında yaşamını sürdüren söz konusu eğitilmiş bireylerin bu noktada kentten ve kentin negatif yanlarından uzaklaşmak üzere bu uğraşa yöneldiği düşünülmektedir.

Son olarak bireylerin meslekleri sorulduğunda farklı meslek gruplarının hobi bahçeleriyle ilgilendiği görülmüştür. %21.71 oranıyla memurlar birinci sırada yer almaktadır. Ayrıca %18.86 ile diğer seçeneğinde yer alan katılımcılardan büyük çoğunluğu öğretmen, sağlık personeli, mühendis, bankacı, yönetici, muhasebeci, antrenör, seyyar satıcı gibi meslek gruplarında yer aldıklarını belirtmişlerdir. Esnaf, emekli, ev hanımı, işçi olduğunu belirten bireylerin sayısı da birbirine yakındır. Veriler incelendiğinde Ankara'da ikamet eden bu bireylerin büyük çoğunluğunun haftanın beş ile altı gün çalıştığı anlaşılmaktadır. Bireylerin hem iş stresi ve

yoğunluğundan hem de kentin kaosundan uzaklaşmak üzere hobi bahçelerine yoğun ilgi gösterdiği anlaşılmaktadır.

Katılımcıların demografik verileri aşağıda yer alan tablolarda (Tablo1 ve Tablo 2) ayrıntılı olarak almaktadır:

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri (Kişi Sayısı Dağılımı)

Cinsiyet	Yaş Aralığı	Büyüdüğü Yer	Eğitim Durumu	Meslek	
Kadın	30-39	33 Köy	16 İlköğretim	13 Esnaf	3
	40-49	24 İlçe	10 Lise	14 Memur	14
	50-59	24 Şehir	14 Üniversite	53 Emekli	15
	60-64	6 B.şehir	48 Lisansüstü	6 Serbest M.	3
				Ev Hanımı	26
			İşçi	6	
			Diğer	20	
			Toplam	87	
Cinsiyet	Yaş Aralığı	Büyüdüğü Yer	Eğitim Durumu	Meslek	
Erkek			Okuryazar	2	
	30-39	82 Köy	36 İlköğretim	25 Esnaf	27
	40-49	55 İlçe	24 Lise	42 Memur	47
	50-59	45 Şehir	50 Üniversite	105 Emekli	33
	60-64	6 B.şehir	84 Lisansüstü	20 Serbest M.	19
	65-75	6			İşçi
				Diğer	3
			Toplam	194	
			Total	281	

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri (Yüzdesel Dağılımı)

Cinsiyet	Yaş Aralığı	Büyüdüğü Yer	Eğitim Durumu	Meslek		
Kadın	30-39	%40.93 Köy	%18.51 Okur yazar	%0.71 Esnaf	%10	
	40-49	%28.11 İlçe	%12.10 İlköğretim	%13.57 Lise	%20	
	50-59	%24.56 Şehir	%22.42 Üniversite	%56.43 Lisansüstü	%9.29	
Erkek	60-64	%4.27 B.şehir	%46.98 Lisansüstü	%9.25 Ev Hanımı	%9.25	
	65-75	%2.14			İşçi	%14.59
					Diğer	%18.86

Verilerin Değerlendirilmesi ve Yorumlanması

Tutum anketinde yer alan sorular belirli ana başlıklar altında toplanmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir:

a. Hobi Bahçelerinin Boş Zaman Etkinliğine Dönüşme Süreci

Ankette ilk soru olarak katılımcılara hobi bahçeleriyle ne kadar süredir ilgilendikleri sorulmuştur. Katılımcıların verdiği yanıtlar neticesinde 1-5 yıl yanıtı %70.32'lik oranla ilk sırada, 1 yıldan daha az yanıtı ise %12.23 oranıyla ikinci sırada gelmektedir. Elde edilen veriler neticesinde örneklem grubunun %80'nden fazlasının son beş yıl içerisinde bu uğraşa yöneldiği Ankara ili kapsamında hobi bahçelerinin yakın geçmişte popüler bir boş zaman etkinliğine dönüştüğü anlaşılmaktadır.

b. Hobi Bahçelerine Uğraşının Ortaya Çıkış Nedenleri

Hobi bahçeleri uğraşının kültür içerisinde hangi gerekçelerle ortaya çıktığı, bu uğraşın varlığını anlamlandırma noktasında önemli bir konudur. Bu amaçla ankete katılan bireylere bu sorunun cevabını almak üzere bazı sorular yönlendirilmiştir.

Anketin ikinci sorusunda bireylere "hobi bahçesiyle uğraşma fikrinin nasıl doğduğu" sorulmuş ilk sırayı %78.93'lük oranla "kişisel merak/ilgi" seçeneği almıştır. Bu soruda ayrıca katılımcıların %12.86 diğer seçeneğini seçerek yönelim nedenleri kısaca ifade etmiştir. Gelen cevaplar arasında yer alan "toprakla uğraşmayı sevme", "sağlık problemlerine iyi gelme", "toprak ve doğa özlemi", "sağlıklı beslenme", "memleket özlemi", "çocukları doğa ve toprakla buluşturma", "pandemi", "aileyle etkili vakit geçirme" gibi nedenler hobi bahçelerinin birden çok olumlu yönüyle modern toplumda kente sınırlarına sıkışan bireyler için kurtarıcı olarak algılandığını göstermektedir. Yönelim nedenleri arasında "tavsiye üzerine" % 6.43'lük oranla üçüncü sırada yer almıştır. Bu rakam hobi bahçelerinin modern toplumdaki bireyler arasında yayılma eğiliminde olduğunu doğrulamaktadır.

Anketin dokuzuncu sorusunda ise katılımcıların "hobi bahçelerine ilgi duyma nedenleri" spesifik seçenekler altında sıralanmış; "iş ve kentin verdiği yorgunluktan stresten kurtulma" %39.18'lik oranla ilk sırada yer alırken "diğer" seçeneğini seçen %6.05' lik kesimin büyük bir kısmı soruya "şıkların hepsi" şeklinde yanıt vermiştir. Diğer seçeneğini seçenlerin bir kısmı çeşitli hastalıkları bir kısmı da aile ile birlikte keyifli ve güzel zaman geçirmeyi ilgi duyma nedeni olarak sıralamıştır.

Anketin ikinci ve dokuzuncu sorusuna verilen cevaplar birlikte değerlendirildiğinde hobi bahçesiyle ilgilenen bireylerin çeşitli gereksinimlerle bu uğraşa bilinçli bir şekilde yöneldiği sonucuna varılmaktadır.

c. Hobi Bahçeleri Uğraşının Sürekliliği ve Yaygınlaşması

Hobi bahçelerinin kültür içerisinde yaygınlık kazanması ve sürekliliği hakkında bilgi edinmek amacıyla katılımcılara farklı sorular altında benzer sorular yönlendirilmiş ve cevaplar arasındaki tutarlılık sorgulanmıştır.

Anketin üçüncü sorusunda kiralama ve satın alma şeklinde iki alternatifi olan “hobi bahçeleri uğraşını nasıl gerçekleştirdikleri” sorulduğunda, katılımcıların %98.93’ü ilgilendiği bahçeyi satın aldığını belirtmiştir. Satın alma oranının bu denli yüksek olması bireylerin bu uğraşı uzun yıllar sürdürme niyetinde olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Anketin on ikinci sorusunda “yasal düzenleme ile hobi bahçesinin kaldırılması durumunda bireylerin bu uğraşı sürdürmeye devam edip etmeyeceği” sorgulanmıştır. Katılımcıların %73.02’si hobi bahçesi yıkılsa bile uğraşı sürdürmeye devam edeceğini %26.98’in ise devam etmeyeceğini ifade etmiştir. Oranlar dikkate alındığında hobi bahçelerinin yıkılmasıyla maddi ve manevi kayıp yaşamalarına rağmen bireylerin büyük çoğunluğunun hobi bahçeleri uğraşını sürdürme eğiliminde olduğu açıktır.

Katılımcılara on sekizinci soru olarak “hobi bahçesini çevrelerine tavsiye edip etmedikleri” sorulmuş bireylerin %99.29’u tavsiye ettiğini belirtmiştir. Veriler dikkate alındığında, özellikle yasal düzenlemeyle yaşanan olumsuzluğa rağmen hobi bahçelerinin bu oranda tavsiye ediliyor oluşu gelecek dönemlerde bu uğraşın yaygınlaşma ihtimalini göstermektedir.

Hobi bahçelerinin geleceği hakkında daha net bilgi sahibi olmak üzere anketin on dokuzuncu sorusunda katılımcılara son olarak “hobi bahçeleriyle ilgilenmeye devam edip etmeyecekleri” sorulmuş katılımcıların %97.14’ü devam edeceğini belirtmiştir.

İlgili sorulara verilen cevaplar göz önünde bulundurulduğunda, hobi bahçelerinin insan hayatında önemli bir boş zaman etkinliğine dönüştüğü ve bu uğraşın gelecek dönemlerde de yaygınlaşarak devam etme potansiyelinde olduğu anlaşılmaktadır.

d. Hobi Bahçesinin Kullanım Sıklığı ve Pandemi Süreci

Hobi bahçeleriyle ilgilenen bireylerin bu uğraşı ne sıklıkta yaptıkları ve pandemi sürecinde bu uğraşta bir değişikliğin söz konusu olup olmadığı anketin dördüncü ve beşinci sorularında değerlendirilmiştir.

Dördüncü soruda şehir dışındaki hobi bahçelerine ne sıklıkta gidildiği sorulduğunda, haftada en az iki kez gittiğini belirtenler %63.21’lik oranla ilk sırada gelmektedir. Farklı yanıtlara ek olarak “diğer” cevabını veren %9.64’lik kesimin sunduğu veriler de önemlidir. Diğer seçeneğinde “zaman buldukça”, “her fırsatta”, “her gün”, “kışın seyrek yazın daha sık”, “tatillerin tamamında”, “yılın dokuz ayı”, “altı ay boyunca”, “haftanın beş günü” gibi çeşitli cevaplar görülmüştür. Elde edilen veriler dikkate alındığında çalışma hayatında olan bireylerin bir, iki gün; emekli olan ya da çalışma saatlerini

kendi ayarlama şansına sahip olan bireylerin ise hobi bahçelerine daha sık gittiği anlaşılmaktadır.

Tüm dünyayı etkisi altına alan 2020 Mart ayı itibariyle Türkiye’de de etkili olan ve hala devam eden Covid-19 pandemisinin hobi bahçeleri uğraşını ne şekilde etkilediğini tespit etmek üzere katılımcılara anketin beşinci sorusunda “bu süreçte hobi bahçeleri uğraşlarında bir değişiklik olup olmadığı” sorulmuştur. Katılımcıların %90’ndan fazlası pandemi sürecinde hobi bahçesinde daha çok zaman geçirdiğini ifade etmiştir.

Türkiye’de pandeminin yoğun olarak görülmesi zaman zaman tam kapanma, kısmi kapanma gibi önlemleri beraberinde getirmiştir. Bu süreçte bireylerin boş zaman etkinliklerinin de değiştiği görülmektedir. Sinema, tiyatro, alışveriş, spor salonları gibi boş zaman aktivitelerinin gerçekleştiği kapalı mekânlar pandemi sürecinde kimi zaman tamamen kapalı kalmış kimi zaman ise seyreltilmiş bir şekilde hizmet vermiştir. Bireyler özellikle tam kapanmanın yaşandığı dönemlerde evlerinde kalmak durumunda kalmışlardır. Bu süreçte hobi bahçesi sahiplerinin birçoğu tam kapanma sürecini bahçelerinde geçirdiği, kısmi kapanma sürecinde de bulaşın olmaması için kapalı mekânlar yerine açık havayı tercih ederek hobi bahçelerinde daha çok zaman geçirdikleri görülmüştür. Pandemi döneminde hobi bahçelerine talebin ciddi oranda arttığı birçok bireyin bu süreçte hobi bahçesi sahibi olduğuna daha önce de değinilmişti.

İlgili iki soruya verilen cevaplar birlikte değerlendirildiğinde; pandemi öncesinde toprak ve doğa özlemi, sağlıklı beslenme, kentin ve iş hayatının yol açtığı yorgunluk ve stresten arınma gibi nedenlerle hobi bahçelerine fırsat buldukça yönelen bireylerin pandemi sürecinde evde kapalı kalmak yerine temiz hava alma, kalabalıklardan uzaklaşma ve korunma gibi sağlık kaygılarıyla bu uğraşa daha yoğun olarak yöneldikleri tespit edilmiştir.

e. Hobi Bahçelerinin “Boş Zaman Aktivitesi” Olarak Algılanması ve Diğer Boş Zaman Etkinlikleri Arasındaki Yeri

Hobi bahçesiyle ilgilenen bireylerin bu uğraşı boş zaman aktivitesi olarak görüp görmediği ve hobi bahçelerinin bireylerin diğer boş zaman etkinlikleri arasındaki yeri anketin altı, yedi ve sekizinci sorularında irdelenmiştir.

Altıncı soruda “hobi bahçelerini boş zaman aktivitesi olarak görüp görmedikleri” sorulduğunda katılımcıların %91.43 “evet”, %8.57’si hayır cevabını vermiştir. Evet, cevabı veren bireylerin kent ve iş yoğunluğundan imkân buldukça çeşitli nedenlerle bu aktiviteye yöneldiği hayır cevabını veren bireylerin ise özellikle dördüncü soruda hobi bahçelerinde geçirdikleri uzun süreler (haftanın her günü, yılın dokuz ayı, altı ay, hafta beş gün) göz önünde bulundurulduğunda bu uğraşı yaşam tarzına dönüştürdüğü anlaşılmaktadır. Veriler değerlendirildiğinde yakın geçmişte ortaya çıkan hobi bahçelerinin Ankara’da özelinde “boş zaman aktivitesi” olarak kendine kısa sürede yer edindiği anlaşılmaktadır.

Yedinci soruda bireylerin “hobi bahçesi dışındaki etkinlikleri” sorulduğunda, katılımcıların ev içi aktivitelerle (kitap okuma, müzik dinleme, dizi/film izleme vb.) ev dışı aktivitelere (spor, sinema, tiyatro, alışveriş, piknik, arkadaş buluşmaları v.) olan yöneliminin yakın olduğu görülse de katılımcıların %46.36 oranıyla ev dışı etkinliklere ilk sırada yer verdiği tespit edilmiştir.

Sekizinci soruda ankete katılan bireylere “hobi bahçelerinin mevcut hobileri arasında kaçınıcı sırada yer aldığı” sorulduğunda katılımcıların %68.93’ü hobi bahçelerinin ilk sırada yer aldığını belirterek hobi bahçelerinin son dönem boş zaman etkinlikleri arasında yükselen grafiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Altı, yedi ve sekizinci soruya verilen cevaplar hobi bahçeleri uğraşının diğer aktiviteler gibi boş zaman etkinlikleri arasında yerini aldığını ve özellikle bu uğraşa yönelen bireylerin diğer boş zaman etkinlikleri arasında hobi bahçelerini ilk sırada tercih ettiğini ortaya koymaktadır.

f. Hobi Bahçelerinde Toprağın İşlenmesi ve Hobi Bahçelerinin Yasal Zemini

Toprağı değerlendirme ve verimli hale getirme noktasında hobi bahçelerinin olumlu etkileri bilinmektedir. Yasal düzenlemede ise verimli tarım arazisinin yanlış ya da haksız kullanımı konusu üzerinde titizlikle durulmaktadır. Bu noktada öncelikle bu uğraşa ilgilenenlere kendilerinden önce bu arazinin tarım geçmişi olup olmadığı sonrasında ise ilgilendikleri hobi bahçelerinin yasal zemine uygun olup olmadığı ve hobi bahçesi uğraşı öncesinde toprakla ilgili bir uğraşlarının olup olmadığı sorulmuştur.

“Hobi bahçesi uğraşının sürdürüldüğü arazinin daha önce tarımsal bir geçmişi olup olmadığını” sorgulamak üzere yönetilen 10. soruya, katılımcıların %62.01’i daha önce mevcut arazide tarım faaliyeti yapılmadığı %37.99’u ise tarım faaliyeti yapıldığı yönünde yanıt vermiştir.

Onuncu soruyla bağlantılı olarak on birinci soruda bireylere “ilgilendikleri arazinin son yasal düzenleme sonrasındaki mevcut durumu sorulmuş”, katılımcıların %87.08’i hobi bahçesinin yasal düzenlemeyle birlikte kaldırıldığı / kaldırılacağını; %12.92’lik kesim ise yasal düzenlemenin mevcut hobi bahçesini etkilemediğini belirtmiştir.

Anketin on üçüncü sorusunda ise “Hobi bahçesinden önce toprağa yönelik bir uğraşları olup olmadığı” sorulmuş, katılımcıların %51.61’i daha önce toprakla teması olmadığını belirtmiştir. Bu noktada daha önce toprakla teması olmayan bireylerin toprağa özel bir ilgi gerektiren bu uğraşa yönelmesi dikkat çekicidir. Bu durum bu uğraşa yönelen bireylerin neredeyse yarısının hobi bahçelerinde profesyonel bir tarım amaçlamadığını amatör olarak kendi ihtiyacını karşılarken hobi bahçesinin diğer olumlu yanlarından yararlanma niyetinde olduğunu göstermektedir.

Üç sorudan elde edilen veriler, hobi bahçesiyle ilgilenen bireylerin çeşitli gereksinimlerle bu uğraşa hızla yöneldiğini fakat bu noktada yasal zemin hakkında tam anlamıyla bilgi sahibi olunmadığını göstermektedir.

g. Hobi Bahçeleriyle Genç Neslin Teması ve Uğraşın Genç Nesil Üzerindeki Etkisi

Hobi bahçelerinin, sadece bu uğraşla ilgilenen bireyleri değil aynı zamanda bu bireylerin ailesi ve yakın çevresini de etkileyen çoklu katılıma uygun çok yönlü bir uğraş olduğu bilinmektedir. Anketin on dördüncü ve on beşinci sorularında özellikle genç neslin bu uğraş kanalıyla toprakla tanışması ve sonrasındaki olumlu etkileri ele alınmıştır.

Katılımcılara on dördüncü soruda hobi bahçesine yönelik uğraşlarına kendinden yaşça küçük yakınlarının (çocuk, yeğen, torun vb.) dâhil olup olmadığı sorulmuş; katılımcıların %97.85'i dâhil olduklarını belirtirken geriye kalan azınlık grup kendinden yaşça küçüklerin bu uğraşa dahil olmadığını belirtmiştir.

On dördüncü soruyla bağlantılı olarak on beşinci soruda ise katılımcılara "hobi bahçesi aracılığıyla toprakla temas eden çocukların bu durumdan olumlu etkilendiği yönündeki görüşe katılıp katılmadıkları" sorulmuştur. Katılımcıların neredeyse tamamı bu görüşe katılırken sadece 2 katılımcı ilgili konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda; hobi bahçelerinin kent sınırlarında kalan genç kesimin erken yaşlarda toprakla tanışmasında aracı olduğu görülmektedir. Günümüzde özellikle büyükşehirlerde çeşitli endişelerle parka bile nadir çıkarılan/çıkan, ev sınırlarında bilgisayar, tablet, televizyon ve telefona yönelerek hem fiziksel hem sosyal açıdan pasifize olan çocukların hobi bahçesinde açık havada toprakla temas etmesinin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan birçok fayda sağlayacağı açıktır. Hobi bahçesi aracılığıyla kapalı alanlardan (ev, okul, alışveriş merkezleri vb.) açık havaya çıkarak daha çok hareket eden çocuklar çağımızın en büyük hastalıkları arasında gösterilen "Obezite"den korunacak; bireyi yalnızlaştıran televizyon, telefon, bilgisayar gibi teknolojik aletlerden kısmen de olsa uzaklaşarak hem psikolojik hem de sosyal açıdan daha sağlıklı bir bireylere dönüşecektir. Bu ve benzeri faydaları düşünüldüğünde hobi bahçelerinin genç nesil üzerinde birçok açıdan olumlu etki yaratacağı açıktır.

h. Hobi Bahçesi Uğraşının Zorlukları ve Maddi Kazanç Boyutu

Hobi bahçelerinin olumlu getirileri kadar olumsuz tarafları da ihmal edilemeyecek bir konudur. Ayrıca hobi bahçelerinin diğer boş zaman etkinliklerinden ayrılan önemli yanlarından biri de maddi kazanç durumudur. Bu bağlamda bu konuların tam anlamıyla anlamlandırılması için bireylere öncelikle uğraşın zorlukları sonrasında ise maddi kazanç sağlayıp sağlamadıkları sorulmuştur.

On altıncı soruda katılımcılara “hobi bahçesiyle ilgilenmenin zorluğu/zorlukları olup olmadığı” sorulmuştur. Katılımcıların %54.29’u herhangi bir zorluğu olmadığını, %46.71’i ise çeşitli zorlukları olduğunu ifade etmiştir. Hobi bahçesi kapsamında tarımsal ihtiyaçlar (fide, gübre, araç gereç) başta olmak üzere, tesisat, ulaşım gibi harcamalar düşünüldüğünde farklı meslek gruplarına sahip bireylerin (bkz. Ekler, Tablo 1) farklı ekonomik kazançları nedeniyle maddi zorluk yaşadığı düşünülebilir. Diğer yandan farklı yaş gruplarında ve cinsiyette olan katılımcıların ekip-biçme gibi fiziksel güç gerektiren noktalarda zorluk yaşıyor olması da muhtemeldir. Yasal düzenlemeyle hobi bahçesinin kaldırılması söz konusu olan katılımcılar da yaşanan olumsuz süreci manevi zorluk olarak değerlendirmiş olabilirler. Bireylerin farklı demografik özellikleri bu soruya verilen cevapların yakın olmasının bir nedeni olarak görülmektedir.

Anketin on yedinci sorusunda “hobi bahçesi uğraşından maddi kazanç elde etmedikleri” sorgulandığında, katılımcıların %96.75’i böyle bir beklenti ya da kazancının olmadığını %3.25’i ise hobi bahçesinden elde ettiği ürünleri pazarlayarak maddi bir kazanç elde ettiğini belirtmiştir. Söz konusu veriler doğrultusunda bireylerin yoğun olarak tarımsal etkinlikleri kendi ihtiyaçlarını karşılama amacıyla ya da keyfi olarak yaptığı maddi bir beklenti içinde olmadığını anlaşılmaktadır.

i. Hobi Bahçesini Yaşam Biçimine Dönüştürme

Katılımcılara son olarak “hobi bahçeleri yerine köy veya kasabaya yerleşerek bu uğraşı boş zaman aktivitesinden yaşam biçimine dönüştürmek isteyip istemedikleri” sorulduğunda; bu soruya katılımcıların %39.93’ü “evet”, %36.33’ü “hayır” cevabını verirken geriye kalanlar kararsız olduğunu belirtmektedir.

Bu soruya verilen cevaplardan hareketle, modern insanın ikiye bölündüğü bir bölümünün toprakla birlikte kırsal hayata geri dönme arzusunda olduğu; diğer kısmının ise olumsuzluklarına rağmen kent yaşamını tercih ettiği anlaşılmaktadır. Bireylerin hobi bahçeleri uğraşını sürdürme noktasındaki istikrarlı tavrı, bu uğraşı tavsiye etme oranının yüksekliğine rağmen yaşam biçimine dönüştürme noktasında ikiye bölünmesi ve kararsızların varlığı ise anlamsız değildir. Kentte yaşayan modern bireylerin belki içinde buldukları düzen gereği (iş, aile) belki de tüm olumsuzluğa rağmen kentin gelişmişlik düzeyi nedeniyle sağladığı çeşitli imkânları göz önünde bulundurarak kent sınırlarında kalmaya devam etme eğiliminde olduğu düşünülebilir. Yaşam biçimine dönüştürme noktasında ankete katılan bireyler ikiye bölünmüş görülse de kentte yaşamaya devam eden bireylerin bu uğraşı sürdürmekten vazgeçmeyeceği açıktır.

Sonuç

Sanayileşme ile birlikte insan yaşamının; çalışma zamanı ve boş zaman olmak üzere ikiye bölündüğü, bireylerin içinde buldukları kapitalist

sistemin getirisi olarak çalışma zamanında sarf ettiği emekle boş zamanlarını satın almak zorunda bırakıldığı açık bir gerçektir. AVM'lerde alışveriş yaparak, sinemaya giderek ya da diğer maddi harcamalar sonucunda boş zamanlarını satın alan bireylerin son dönem boş zaman uğraşları arasında Türkiye'de son yirmi yılda popüler hale gelen "hobi bahçeleri" dikkat çekmektedir. Adorno ve Horkheimer gibi boş zamanın modernitenin denetiminde olduğunu söyleyen kuramcılarının aksine; son dönem rekreasyon aktiviteleri arasında yer alan "hobi bahçeleri"nin modernitenin tayin ettiği sınırları zorladığı bireyleri şehir merkezine toplamak yerine şehir dışında başka alternatifler sunduğu görülmektedir.

Türkiye'de 1986 yılında ilk örneğini veren "hobi bahçeleri"nin modern toplum hayatında yer etmeye başladığı tarih 2000'li yıllara tekabül etmektedir. Gerek iş gerekse eğitim hayatına katılmak gibi gerçeklerle kırsal hayatı terk etmek zorunda kalan kesimle birlikte hızla artan kentleşme; 2000'li yıllarda hobi bahçelerine artan ilginin temel nedeni olarak açıklanabilir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda, bireyleri toprakla bütünleşerek modernitenin dayattığı kentten, beton yığınlarından, kentin gri havasından ve stresten uzaklaştırma vaadi taşıyan hobi bahçelerinin eş zamanlı olarak bir simülasyon aracı rolü üstlenerek kent sınırlarında yaşayan bireylerin kırsala olan özlemini giderdiği söylenebilir.

Ankara özelinde hobi bahçesiyle ilgilenen bireylere uygulanan anket verileri değerlendirildiğinde bireylerin demografik özellikleriyle bu uğraşa yönelmeleri arasında güçlü bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Demografik veriler incelendiğinde; özellikle büyükşehir ve şehirlerde doğup büyüyen, 30-59 yaş aralığında lise ve üzeri tahsile sahip farklı meslek gruplarındaki bireylerin bu uğraşa yoğun olarak ilgi gösterdiği saptanmıştır. Kentte doğup büyüyen eğitim hayatı ve sonrasında mesleklerini icra etmek için kent sınırlarında bulunmak zorunda kalan bu kesimin, hobi bahçesinin kentten uzaklaşma, dinlenme, doğa ve toprakla buluşma, sağlıklı beslenme ve son dönemde pandemiden kaçma gibi getirileri nedeniyle bu uğraşa yöneldiği sonucuna varılmıştır. Yakın dönemde ortaya çıkan bir boş zaman etkinliği olan hobi bahçelerinin bu olumlu özellikleriyle birlikte diğer boş zaman etkinliklerinden ayrılan farklı bir özelliği de dikkat çekmektedir. Heingway ve Ritzer'in belirttiği diğer modern boş zaman etkinlikleri gibi "tüketim merkezli" olmayan hobi bahçeleri gerçekleştirilen tarım faaliyetleri ile "sürekli üretim"e hizmet etmektedir.

Demografik verileri dışında ankete katılanlara yirmi soruluk tutum anketi uygulanmış bu sorular neticesinde; bireylerin çeşitli gerekçelerle (sağlık, doğal beslenme, doğa ve toprakla buluşma, stresten uzaklaşma vb.) hobi bahçelerine yöneldiği Ankara özelinde bu uğraşın son beş yılda hızla yaygınlaştığı, bireylerin zorluklarına rağmen bu uğraşı sürdürme eğiliminde olduğu ve modern toplumda bu uğraşı boş zaman etkinliği olarak tanımladıkları görülmüştür. Hobi bahçeleri uğraşına genç nesli dâhil eden ve

gençlerin bundan olumlu etkilendiği görüşü taşıyan bireyler çevrelerine bu uğraşı yüksek oranda tavsiye etmekte ve uğraşın kültür içerisinde sürdürülebilirliğine yardımcı olmaktadır. Hobi bahçelerinin kent bağlamında sağladığı olumlu getirilere rağmen hobi bahçesiyle ilgilenen bireylerin büyük bir kısmının bu uğraşın yasal zemini hakkında tam anlamıyla bilgi sahibi olmadığı ve bu durumun mağduriyete yol açtığı tespit edilmiştir. Bu uğraşın devlet denetimiyle birlikte yasal zeminde sürdürülmesi hem tarım arazilerinin yanlış ve amaç dışı kullanımını önleyecek hem de yaşanan mağduriyetlerin önüne geçilmesini sağlayacaktır.

Çalışma kapsamında Ankara özelinde ele alınan hobi bahçelerinin bireylerin boş zamanını dolduran geçici bir hobi olmadığı aksine kent insanının birçok ihtiyacına cevap veren ciddi bir uğraş haline geldiği ve kültür içerisinde varlığını sürdürme eğiliminde olduğu görülmüştür. Pandemiyle birlikte artan talep ve gelecek dönemlerde modern insanın hayatını etkileyecek çeşitli negatif durumlar göz önünde bulundurulduğunda, özellikle kent insanı için bir ihtiyaç haline gelen hobi bahçelerinin kültürel, sosyal, psikolojik ve ekonomik boyutlarının ayrıntılı olarak tartışılması ve disiplinler arası işbirliğiyle kapsamlı olarak değerlendirilmesi (tez, proje vb.) gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Adorno, T. W. (2009). *Kültür endüstrisi kültür yönetimi*. (Çev.: Nihat Ünler, Mustafa Tüzel, Elçin Gen), İstanbul: İletişim.
- Aytaç, Ö (2004). Kapitalizm ve hegemonya ilişkileri bağlamında boş zaman. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(2) , 115-138.
- Baudrillard, J. (2017). *Tüketim toplumu*. (Çev.: Nilgün Tural, Ferda Keskin), İstanbul: Ayrıntı.
- Horkheimer, M. - Adorno W.T (1996). *Aydınlanmanın diyalektiği felsefi fragmanlar-II*. (Çev.: O.Özgül), İstanbul: Kabcacı.
- Işın, E. (1995). *İstanbul'da gündelik hayat*. İstanbul: İletişim.
- Kef, F. Ş. (2015). *Hobi bahçelerinin planlanması ve tasarımı: Konya Karatay Karaaslan Hobi Bahçesi*. Bartın: Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kızıroğlu, A. M. (2017). Türkiye'nin nüfus değişimine göre il bazında kentleşmesine bir bakış (1965-2014). *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 153-183.
- Omay, U. (2008). Boş zamanın manipülasyonu ve çalışma. "İş, Güç" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 10(3), 122-147.
- Ritzer, G. (2016). *Toplumun McDonaldlaştırılması çağdaş toplum yaşamının değişen karakteri üzerine bir inceleme*. (Çev.: Akın Emre Pilgir), İstanbul: Ayrıntı.
- Şentürk, Ü. (2012). Tüketim toplumu bağlamında boş zamanların kurumsallaştırdığı bir mekân: Alışveriş merkezleri (AVM). *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 13, 63-77.
- Veblen, T. (2014). *Aylak sınıfın teorisi*. (Çev.: Enver Günsel), Ankara: Tutku.

Yılmaz, Hasan – Turgut, H. – Demircan, N. (2006). Erzurum kent halkının hobi bahçesi hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 1, 96-110.

Elektronik Kaynaklar

URL-1: “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2020” <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuculari-2020-37210> (Erişim: 10.03.2021)

URL-2: “Gıda, Tarım ve Orman Alanında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/11/20201104-5.pdf> (Erişim: 10.03.2021)

URL-3: Yıldırım, A. E. “Tarım Arazisine Kurulan Hobi Bahçeleri Yıkılacak” <https://www.tarimdunyasi.net/2020/11/11/tarim-arazisine-kurulan-hobi-bahceleri-yikilacak/> (Erişim: 12.04.2021)

Sözlü Kaynaklar

KK-1: Neşe, Öztürk, Konya 1983, Muhasebeci/ Toplum Bahçeleri ve Hobi Bahçeleri Yaşatma Dayanışma Derneği Başkanı (Görüşme: 03.05.2021)

EK-1: Tutum Anketi Sonuçları (Yüzdesel)

1. Hobi bahçeleriyle ilgilenme süresi %2.16- 10-20 yıl, %13.31'i 5-10 yıl, %72.30'u 1-5 yıl, %12.23'ü ise 1 yıldan daha az
2. Hobi bahçesi fikrinin ortaya çıkış nedeni %78.93 Kişisel merak/ilgi %6.43 Tavsiye %1.79 Tesadüf %12.86 Diğer (Sağlık sorunları, organik tarım, pandemi, doğayla iç içe olma, şehir stresinden uzaklaşma vb.)
3. Hobi bahçeleri sahip olma durumu %98.93 Satın alma %1.07 Kiralama
4. Hobi bahçelerinin kullanım sıklığı %63.21 Haftada en az iki kez %24.29 Haftada bir kez %2.86 “Ayda bir kez ”%9.64 Diğer (Yılın 6-7 ayı, zaman buldukça, her gün, her fırsatta, gün aşırı, tatil günlerinde vb.)
5. Pandemi hobi bahçelerinin kullanım durumu %91.42 Arttı” %8.58'i Değişim olmadı
6. Hobi bahçeleri boş zaman uğraşı olarak kabul edilme durumu %91.43 Evet %8.57’ Hayır
7. Hobi bahçesi dışındaki etkinlikler %46.36 Ev dışı etkinlikler %42.15 Ev içi etkinlikler %11.49 Online etkinlikler
8. Hobi bahçelerinin diğer hobiler arasındaki durumu %68.93 İlk sırada %30.71 İlk üçte %0.36 İlk üçte yer almıyor

9. Hobi bahçelerine yönelim nedenleri %39.18 İş ve kentin verdiği yorgunluktan stresten kurtulma %32.03 Toprakla uğraşmayı sevme %16.73 Özlenen köy yaşamını (kısmen de olsa) yaşama" %5.34 Güvenli gıda tüketimi %6.05 Diğer (Hepsi, stresten uzaklaşma, doğal beslenme/yaşam,hastalıklar vb.)
10. Hobi bahçesi arazisinin tarım geçmişi %62.01 Tarım yapılmamış %37.99 Tarım yapılmış
11. Bahçelerin son yasal düzenlemeden etkilenme durumu %87.08 Etkilendi %12.92 Etkilenmedi
12. Yasal düzenleme sonrası uğraşı sürdürme %73.02 Devam edecek %26.98 Devam etmeyecek
13. Hobi bahçesinden önce toprağa yönelim %51.61 Toprakla temas yok %48.39 Toprakla temas var
14. Genç neslin uğraşa dâhil olma durumu %97.85 Dâhil oluyor %2.15 Dâhil olmuyor
15. Hobi bahçelerinin genç nesil üzerindeki etkisi" %99.28 Olumlu % 0 Hayır %0.72 Kararsız
16. Hobi bahçesinin zorluğu/zorlukları %54.29 Zorluğu yok %46.71 Zorlukları var
17. Hobi bahçesi- maddi kazanç durumu %96.75 Maddi kazanç sağlamıyorum %3.25 Maddi kazanç sağlıyorum
18. Hobi bahçesini tavsiye etme durumu %99.29 Tavsiye ediyorum % 0.71 Tavsiye etmiyorum
19. Hobi bahçesi uğraşına devam durumu %97.14 Devam edeceğim %2.51 Kararsız %0.35 Devam etmeyeceğim
20. Hobi bahçesini yaşam biçimine dönüştürme fikri %39.93 Evet %36.33 Hayır %23.74 Kararsız

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Başkent Üniversitesi Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü'nün 08.04.2021 tarih ve E-62310886-604.99-25548 sayılı etik kurul onayı. / *Ethics committee approval dated 08.04.2021 and numbered E-62310886-604.99-25548 of Başkent University Academic Evaluation Coordinator.*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.*